

POLITIET

Fylkesmannen i Telemark

Telemark politidistrikt

Prinsipper

for

**Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom
Fylkesmannen, politiet og kommunene
ved kriser og katastrofer i fredstid**

Skien, 20. april 2004

Tor Ragnar Sollid
Politiinspektør, Fellesoperativ enhet

Elisabeth Danielsen
Fylkesberedskapssjef

Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom Fylkesmannen, politiet og kommunene ved kriser og katastrofer i fredstid

Generelt

Det moderne samfunnet har en del sårbare trekk. Dette innebærer at det kan oppstå kriser av ulik karakter. Kriser kan sette liv, helse, miljø og materielle verdier i fare. Fellestrekket er at det skjer i en kommune, eventuelt i flere.

Samfunnssikkerhetsarbeidet bygger på ansvars-, likhets- og nærhetsprinsippet. Dette innebærer at den som har et ansvar i normalsituasjoner, også har et ansvar i ekstraordinære situasjoner (ansvarsprinsippet). Den organisasjon det opereres med til daglig skal være mest mulig lik den organisasjon man har under kriser (likhetsprinsippet). Kriser skal håndteres på et lavest mulig nivå (nærhetsprinsippet).

I situasjoner der menneskers liv og helse er truet, er det politiet som skal sette i verk tiltak for å avverge fare og begrense skade, jmfør Politilovens § 27. Kommunene vil i slike situasjoner normalt også bli involvert. Kommunen må i tillegg til ansvaret for brann og legevakttjenesten, påregne tilleggsoppgaver for å understøtte redningsarbeidet og generelt ivareta egne innbyggers og andre berørtes "ve og vel", uansett krisens art.

I rednings- /krisetilfelle vil politiet be kommunene om å yte tjenester. Nedenfor nevnes sentrale tiltak m.h.t. oppgavefordelingen politi-kommune. Fylkesmannen har et samordningsansvar ved ekstraordinære situasjoner. Dette forholdet blir også omtalt.

Kontakten mellom politiet og kommunen

Politiets operasjonssentral i Skien har det operative samordningsansvaret for hele Telemark. Kontakt mellom politi og kommune i forbindelse med krisehåndtering skjer gjennom operasjonssentralen/lokal redningssentral (LRS). Politistasjonssjef/lensmann kan bli en ressurs for kommunen når akuttfasen er over.

Aktuelle kommunale tjenester i rednings-/krisetilfeller

- Tekniske tjenester
- Kriseteam (psykososial støttetjeneste)
- Evakuerte- og pårørendesenter (EPS)
- Samarbeid med andre involverte kommuner
- Informasjon

Tekniske tjenester

Teknisk materiell og personell er det ønskelig at kommunene stiller til disposisjon etter anmodning fra politiet.

Kriseteam (psykososial støttetjeneste)

Kommunens helsetjeneste omfatter bla. hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner, jfr. Kommunehelsetjenesteloven § 1-3. Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i forhold til et forsvarlighetskrav, eventuelt søke bistand for å oppnå dette, jmfør § 4.

Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom Fylkesmannen, politiet og kommunene ved kriser og katastrofer i fredstid

Involverte i en krise vil kunne ha et behov for profesjonell hjelp. Det er kommunen som førstelinjetjeneste som har primæransvaret for etablering av organisert tilbud om psykososial oppfølging og andre omsorgstiltak ved ulykker og andre aktuelle situasjoner. Dersom det er behov for ekstra støtte, kan det ytes støtte fra andrelinjetjenesten for eksempel spesialist-helsetjenesten, psykiatri.

Kriseteam (psykososial støtte) er viktig i denne sammenhengen. Kriseteamet skal kunne tre støttende til ved ulike kriser, stor eller liten, og uavhengig av om EPS blir etablert, se nedenfor vedr. EPS.

Leder for kriseteamet må utpekes av rådmannen. Aktuelle fagområder som bør være representert er helsepersonell, sosialarbeidere, pedagogisk personell, prest/diakon og politi/lensmann. Det er i dag ikke utarbeidet retningslinjer for kriseteam, men vi har fått opplyst at Helsedirektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe som arbeider med dette.

Kriseteamet må være kjent med sin oppgave og rolle. Det bør utarbeides mandat for teamet. Lederen må ha de nødvendige fullmakter til å disponere de ressurser i kriseteamet det vil være behov for. Det er viktig at teamet er politisk forankret og er en del av kommunens kriseplan. Kommunen bør vurdere om lederen skal være deltaker i krisestaben.

Politiet vil i forbindelse med redningsaksjoner og lignende kunne ha behov for støtte av kriseteamet, uavhengig om kommunens krisestab er etablert. Politiet må via legevakten kunne få kontakt med kriseteamet. Dette innebærer at legevakten til enhver tid må ha oppdaterte oversikter over medlemmene av kriseteamet, se også vedlagte prinsippskisse.

Evakuerte- og pårørendesenter (EPS)

I en krisesituasjon er det viktig at berørte og pårørende kan bli tatt hånd om.

Følgende forskjellige grupper av berørte og pårørende kan det bli aktuelt å ha et apparat for; evakuerte, overlevende, lettere skadede, pårørende av døde og overlevende, familie for øvrig, innsatspersonell og hjelpepersonell. Dette er grupper som vil ha forskjellige behov og forventninger.

Politiet vil i aktuelle tilfeller kunne anmode kommunen om å opprette og drifte et EPS. Kommunen kan da få ansvar for å ta hånd om en eller flere av de ovennevnte grupper.

Aktuelle oppgaver innenfor et EPS :

- ✓ innkvartering
- ✓ forpleining
- ✓ registrering av innkvarterte
- ✓ omsorgsfunksjon
- ✓ ta hånd om barn
- ✓ anskaffelse av klær
- ✓ psykososial støtte

Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom Fylkesmannen, politiet og kommunene ved kriser og katastrofer i fredstid

- ✓ avskjerming av involverte
- ✓ tilgang kommunikasjon for eks. telefon

Kommunen må ha en plan for ledelse og drift av EPS.

Frivillige organisasjoner kan være en ressurs for å drifte deler av EPS. Disse har ofte opplæring i og er forberedt på slike oppgaver. Bruk av frivillige organisasjoner i denne sammenhengen bør avtalereguleres, herunder eventuell dekning av tapt arbeidsfortjeneste og direkte utgifter.

Samarbeid med andre involverte kommuner

Dersom en ulykke/krise oppstår, kan personer fra andre kommuner være involvert, for eksempel ved trafikkulykker. I noen kommuner vil dette være mer aktuelt enn i andre. Risiko- og sårbarhetsanalyse etter for eksempel lov om helsemessig og sosial beredskap vil kunne belyse dette.

Politiet vil be kommunen ta kontakt med de aktuelle kommuner spesielt i forhold til helse, men også andre forhold kan det være aktuelt å få bistand til, for eksempel innhenting av ulik informasjon.

Informasjon

Informasjonsbehovet i forbindelse med en krise vil være stort. Pårørende, berørte, egne ansatte, publikum og presse forventer informasjon som bør komme raskt og hyppig ut.

Politiet har et selvstendig ansvar for å informere om ulykken, redningsarbeidet og etterforskningen. Kommunen skal informere om de tiltak kommunen har satt i verk og har ansvar for, for eksempel opprettelse av EPS, aktuelle telefonnummer. Dersom kommunen er i tvil om hvilken informasjon den kan gå ut med, avklares det med politiet.

Beredskapsråd - deltakelse fra politistasjonssjef/lensmann

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å ha et beredskapsråd. Rådet er et samarbeidsorgan mellom kommunen og sentrale samarbeidspartnere dersom en krise skulle oppstå. Rådet vil imidlertid også kunne gi viktige innspill til kommunenes forebyggende beredskapsarbeid for eks. ved utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser). Fylkesmannen mener det kan være aktuelt å ha slike råd på tvers av kommunegrensene som et interkommunalt råd.

Politiet vil stille med aktuell politistasjonssjef/lensmann i det enkelte beredskapsråd.

Fylkesmannens samordningsansvar

Kommunen skal håndtere ekstraordinære situasjoner innenfor eget geografisk område samtidig som viktige kommunale tjenester skal opprettholdes. En krise kan imidlertid bli så stor at kommunen ikke selv kan håndtere den, eller den berører flere kommuner. Det vil da kunne bli behov for samordning.

Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom Fylkesmannen, politiet og kommunene ved kriser og katastrofer i fredstid

Fylkesmannen har etter kgl. res. av 12.12.1997 en samordningsfunksjon. I den første fasen av krisen vil politiet sette i verk tiltak. Fylkesmannen kan på et avtalt tidspunkt overta ansvaret for samordningen av krisehåndteringen fra politiet. Aktuelle tilfeller for dette er beskrevet i egen avtale mellom fylkesmannen og politimesteren. Kommunene vil bli orientert dersom Fylkesmannens samordningsfunksjon er iverksatt.

Fylkesmannens samordningsansvar innebærer en tiltretteleggings- og støttefunksjon for den krisehåndteringen som skjer lokalt. Fylkesmannen skal skaffe til veie og videreformidle ekstra ressurser til kommunene etter anmodning fra kommunene selv, samt bidra til å avklare ulike spørsmål vedr. krisehåndteringen som blir reist fra kommunenes side.

Ved knapphet på hjelperessurser må det foretas en løpende prioritering gjennom Fylkesberedskapsrådet.

Fylkesberedskapsrådet/Atomberedskapsutvalget (ABU)

Fylkesmannen utøver sin samordning gjennom fylkesberedskapsrådet. Behov for ressurser og forslag til hvilke tiltak som bør iverksettes, legges fram for fylkesberedskapsrådet. Fylkesberedskapsrådet tar stilling til dette.

Fylkesberedskapsrådet er sammensatt av Fylkesmannen, representanter fra ulike fagområder hos Fylkesmannen, Politimesteren i Telemark, Telemark heimevernsdistrikt 03, Telemark sivilforsvarsdistrikt, Mattilsynet, Telenor, kraftforsyningens distriktssjef, NRK, Aetat, Fylkestrygdekontoret og fylkeskommunen.

Ved atomulykker/-hendelser utøves samordningen gjennom ABU. Beslutningene om tiltak fattes sentralt, og ABU forestår regional iverksettelse og eventuelle supplerende/lokale tiltak.

ABU består av sentrale medlemmer av Fylkesberedskapsrådet.

Samordning av informasjon

Kommunen og politiet har ansvar for informasjon innenfor sitt ansvarsområde. Fylkesmannen har et ansvar for at informasjonen som kommer ut ved kriser og katastrofer er etterrettelig og enhetlig (samordnet). Fylkesmannens har et spesielt informasjonsansvar ved atomulykker.

(Atomulykkesberedskap. Sentral og regional organisering. Kgl. res. av 26.06.1998)

**Oppgave- og ansvarsfordelingen
mellom Fylkesmannen, politiet og kommunene ved kriser og katastrofer i fredstid**

Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom Fylkesmannen, politiet og kommunene ved kriser og katastrofer i fredstid
Vedlegg med spesiell fokus på kriseteam

